

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Ivdiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XLIV. Cæciæ, nubes in se trahenti similes esse qui malum, quod alijs parant, patiuntur, idq[ue] Poetarum & fabularum exemplis declaratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

CAPVT XLIV.

Cæcia, nubes in se trahenti, similes esse, qui malum, quod alijs parant, patiuntur, idq; Poetarum & fabularum exemplis declaratur.

Ventus, cui Cæcias nomen, qui media inter Aquilonem & exortum regione flat, à Plinio scribitur, vnus contra aliorum Septemtrionalium ventorum naturam, non pellere, sed in se trahere nubes, in Ponto. Aristoteles putat, eum circa ortus æstiuos spirare; quòd autem nubes, non more reliquorum ventorum, à se abigat, sed ad se vocet, causam existimat esse, vel quia alius ventus resiat aduersus, eodem tempore; vel quia hic è sublimi cæli parte spirans, puta orientali, non transuersus per terram fertur, sed recuruata linea, propter reflexum, vnde exortus est, eò recurrit. Animaduersa hac Cæciæ natura, Sertorius Cæcitanos, vel Characitanos hostes ad deditiõnem cõegit in hunc modum. E regione speluncarum, in quibus illi se continebant, obiecit aggeres cinericios. Quibus incurstatione equitum concitatis, Cæcias tantum pulueris in fauces speluncarum deuexit, vt, cum ferre non possent, se se Sertorio in manus darent. Natum est ex hac venti indole prouerbiũ, *Mala attrahens ad sese, vt Cæciæ nubes.* Cæciæ similes sunt peccatores; & maximè illi, quorum malitia alios violat. Nam, vt etiam est in adagio, *sibi parat malum, qui alteri parat,* teste Democrito Chio. Et, si aliud malum non rediret ad authorem, certè quisquis alium fraudat pecunia, seipsum spoliat bona mente. Itaque grauius seipsum lædit, quàm alterum.

Quamquam interim etiam plerumque eodem plectitur malo, quicumque alteri intulit malum, diuina quadam lege talionis; vt in quo quis peccat, in eo & puniatur, similis circino, cuius pes alter, in circulo describendo, ad idem punctum recurrit, vnde cõcipit; aut circumforaneo, qui ridiculi causa hominibus os sublinjrit. Is enim postquã pyxidem, cuius operculum vndiq; est circumforatum, contritis in farina modum carbonibus impleuit, iubet obuios quosque fistulam operculo insertam ori admouere, & canere. Quod qui conantur, tota facie maculantur. Dum enim inspirant, fuliginem vultu excipiunt è pyxide ad se reuolantem, Idem con-

I.

Plin. lib. 2.
nat. hist. 46.
Arist. lib. de
Mundo &
Meteor. &
sect. 26. Pro-
blem.
A Gellius
lib. 2. c. 22.

Plutarch in
vita Sertorii.

Apud Arist.
lib. 3. Rhet.

II.

tingit

tingit injustis infamatoribus, detractoribus, delatoribus, calumniatoribus, dum enim alios, diabolo suggerente, conantur maculare, sibi ipsis grauiorem notam inurunt. Quisquis enim prudens eos audit, ex cantu nouit calumniatores. Illa igitur lingua, quæ in alios stringitur, in se ipsam, tamquàm arcu prauus reuertitur. Quæ res eò miserrima est, quia *his interimitur, qui suis armis perit.*

Plal. 77. 57.

III.

Ouid. lib. de
art.*Dicitur Ægyptus caruisse iuuantibus arua**Imbris, atq; annos secca fuisse nouem.**Tum Thrasius Busirin adit, monstratq; piari**Hospitis effuso sanguine posse Iouem.**Illi Busiris: fies Iouis hostia primus,**Inquit, & Ægypto tu dabis hospes aquam.**Et Phalaris tauro violenti membra Perilli,**Torrui, infelix imbuat author opus.**Iustus uterq; fuit. Neq; enim lex justior ulla est,**Quàm necis artifices arte perire sua.*

Nimirum Thrasius, seu Thrasillus, cum ad exorandas à Ioue pluias Busirin docuisset hospites immolare, omnium ipse primus immolatus est, meritoque sacri monstrator iniqui,

Elicuit pluias victima factus aquas.

Perillus autem in tauro aëneo, quem ad torquendos alios excogitauerat, ipse quoque primus in eo ignito mugijt. Hinc illa imprecatio:

Ouid. in Ibin.

*Ære Perillao veros imitare iuuenocos,**Ad formam tauri conueniente sono.*Plin. lib. 34.
nat. hist. c. 8

Perillum nemo laudat saniozem Phalaride tyranno, ait Plinius: quæ taurum fecit, mugitus hominis pollicetur igne subdito, & primus tum expertum cruciatum justiore sanitia. In hoc a simulachris Deum hominumq; deuocauerat humanissimam artem. Ideone tot conditorum eius elaborauerant, ut ex ea tormenta fierent? Itaq; una de causis seruauerunt opera eius, ut quisquis illa videat, oderis manus; dicatque, cum jure suo, tormento perijsse, quod constauit, ut eo alios perderet.

Claud. lib. 2.
in Eutrop.*Sic opifex tauri tormentorumq; repertor,**Qui funesta nono fabricauerat æra dolori,**Primus in expertum Siculo cogente tyranno,**Sensit opus, docuitq; suum mugire iuuenocum.*

Quia

Quia & ipse quoque postea tyrannus Phalaris, eidem tauro includus, & in cinerem redactus est. Quod supplicium inimico itidem suo Pœta imprecatur:

Viq; ferox Phalaris, linguâ prius ense resecta,

Mors bouis Paphis clausus in ære gemas.

Aristides, apud Plutarchum author est, Agestam Siciliæ oppidum fuisse, in quo principem locum tenebat Æmylius Censorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. Cui cum Aruntius Patereculus equum ex ære factum ad fontes perimendos excogitasset, eiusdem iussu primus eò coniectus est, & ibidem vsulatus, Æmylio ingeniosus, sibi damnosus. Idem quod Thrasillo contigit, euenit Pygmalioni; qui quòd docuisset, Deorum aras hospitiùm sanguine irrigandas; eas ipse quoq; suo cruce coactus est foedere:

Frater ut Antai, quo sanguine debuit, aras

Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.

Idem Ouid.
in Ibin.

Sciron immanissimus latro, in Attica, a Theleo ia mare præcipitatus est, quòd prius hospites ipse præcipitabat; cuius idcirco ossa in scopulos mutata franguntur. Tutus ex eò Atticæ limes

Composito Scirone patet: sparsisq; latronis

Terra negat sedem, sedem negat ostibus unda:

Qua iactata diu fertur durasse vetustas

In scopulos, Scopulis nomen Scironis inheret.

Ouid, lib. 7.
Metam.

Crudelissima canuntur fuisse Diomedis præsepia, nam ibi equos suos humano sanguine pavit. Tandem ergo & ipse Diomedes ab Hercule datus est in pabulum suis equis. Fabula hæc dici potest; historia tamen fit sæpe apud eos, qui subditorum suorum sudore & sanguine equos ad delicias pascunt. Quid deinde mirum, si & ipsi ab equis perimantur, vel percussi, vel excussi? Icarus pater Erigones, cum Atticis vsu vini tradidisset, ab eisdem in ebrietatem lapsis interfectus est. Hinc illæ Diræ:

Muneribusq; tuis laderis, ut Icarus, in quem

Intulit armatas ebria turba manus.

Ouid, in Ibin.

Fit sæpe etiam ex hac fabula historia. Quoties enim, qui alterum potando cogit vires, & sanitatem, & vitam ipsam perdere, ipse vicissim vino vires, sanitatem, & vitam perdit? Quot enim culullis

alterum vrget, toridem ipse vrgetur; raroq; torquet alium mero, qui non & ipse torquetur. Quia ergo par numerus poculorum per vtrumque transit, par etiam plerumque inuadit vtrumque numerus morborum. *Cui va? cuius patri va? cui rixa? cui feneat? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his, qui conuuantur in vino, & student calicibus eposandis?*

Prou. 23. 29.

VI.

Accersitum hoc malum stultis stultitiam suam ostendit. Cur enim alterius procurant ebrietatem, si nolunt ipsi inebriari? Cur alteri podagram, ehiragram, lippitudinem & assiduas rubentium oculorum lachrymas conciliant; nisi vt, dum ipsi vicissim propinando, velut datatim ludunt, tantundem sibi materiae affundant, pro lippitudine, & oculorum suffusione acquirenda? Quod etiam in alijs rebus solet contingere. Nam & qui ad duella se prouocant, quid aliud expectant, nisi vt vulnerent, & vulnerentur? Superbus quoque, dum alios despicit, despicitur. Et quisquis odio se ardere ostendit, fit alijs odiosus. Quin & auaritia simili talione punita, stultitiam suam prodit. Fertur Antuerpiae quidam nimius pecuniarum amator, &, nisi me memoria fallit, opulentus mercator, haud ignobilem ad sese accersuisse pictorem, a quo volebat effigiem suam, ad viuum depingi. In laboris pretium duodecim pepigit Philippæos, sed ea conditione, vt bellè pingeret atque accuratè. Sin autem secus, nihil ei se daturum edixit. Data acceptaque est eonditio. Statuto die, sedit mercator, stetit ad tabulam pictoris, omnemque operam & artem adhibuit, vt hominis lineamenta ad amussim exprimeret, nec vnum vel in barba, vel in capitis coma pilum imprudens præteriret. Capite satis delineato, cetera corporis domi absoluit. Interea, vt vitia plerumque vitijs repugnant, in pectore mercatoris magnum inter superbiam & auaritiam extitit certamen. Animi tumor gaudebat, quòd se ipsum mercator identidem in effigie sua posset intueri, & egregium illum, diuitemque Eucratem admirari, si imago coloribus suis absoluta afferretur. Auarities mirè dolebat, quòd duodecim Philippæi, sine omni necessitate, essent profundendi, cum præsertim mercator, vtique longè accuratiùs, & natura non errante, simulachrum suum in speculo expressum, quoties vellet, posset contemplari. Victa est ab auaritia superbia. Poenituit eum pepigisse; & tantò magis, quia, postquam

postquam pictor attulit imaginem, quamvis omnibus numeris absolutam, ipsi tamen etiam superbiæ ea non videbatur satis accurata. Siquidem re ipsa mercator longè se censuit esse, quàm in ea effigie, pulchriorem. Quoniam igitur maluit argentum suum, quàm signum suum domi seruare, irato similis pactum rescidit, prætexens picturam non esse ex conditione pictam, neque ad suam voluntatem, atque adedò à suo vultu diuersam, vt Oedipo opus sit, qui diuinet, cuius ea sit imago. Pictor, qui non minùs ingenium habebat in promptu, quàm penicillum, quasi nihil ea re offensus, placatissima voce respondit, haud se idcirco affligi, facilè se id opus alibi maiore pretio venditurum. Mercator, postquam dixit, de imagine vt faceret, quidquid vellet, iussit pictorem cum tabula sua bonis auibus domum redire. Reuersus domum pictor illico penicillum arripuit, vt imaginem emendaret, mercatoriq̄ue redderet similiorem. Versicolore ergo mitram capiti eius imposuit, Cappadocemq̄ue fecit, quali ferè ornatu stulti solent incedere, in aulis Principum. E mitra surgebant geminæ longæq̄ue aures, quales Midæ appinguntur, aut quales solent esse asinorum. Neque carebant appendicibus summæ aures, quia erant cacuminatæ, vt tintinnabulis sonoræ viderentur. His insignibus condecoratam imaginem in pinacotheca vanalem exposuit. Quicumque igitur tabernæ propiores transferunt, subsistebant, & cuiusnam stulti ea esset effigies, scire cupiebant. Neque diu ambigui fuerunt. Ita enim facies imaginis respondebat exactè vultui mercatoris, vt ouum ouo similius non esset. Mouit ea res spectatoribus risum, manauit in vniuersam ciuitatem fama; peruenit rumor etiam ad ipsum mercatorem, nimirum cum exiguo illius honore ridiculam eius imaginem prostitui, cachinnis aspergi, vno verbo, illum tamquam stultū representari. Surgit mercator & accurrit ad tabernam, ac ne diutiùs in argumentū ridiculi proster, imaginem pariter atque ignominiam suam iam quatuordecim Philippæis lubens volensq̄; redimit. Ita quam superbiam avaritiamq̄; in imagine exerecit, in imagine luit; pictorq̄; læsus iniuriam ex æquo pensauit.

Diuinæ quoque prouidentia iste stilus est, vt per inexpectatos casus fraus in fraudantem retorqueatur. Duo feruntur vicini fuisse, quibus vnum erat granarium, in quo connectas fruges re-

SS 2

condereat,

VII.

conderent, sed non vna indoles. Vnus enim erat iusticia, altera pecuniæ amans. Hunc igitur auarum subiit aliquando cupiditas rapiendi frumenti, quod ad justum pertinebat, & sane modicum erat; quemadmodum neque auari aceruus admodum magnus. Ne ergo, per nocturnas tenebras, error contingeret, ac sordidus ille, ipse sibi, quod suum erat, raperet, lacente adhuc sole, clam in granarium irrepit, suumque pallium vicini frugibus superiniecit, eo indicio, noctu, frumentum alienum deprehensurus. Ita fecit, & abiit. Interea tamen & alter voluit, ante diem abeuntem, visitare frumentum suum. Ingressus igitur ad suam cumeram, reperit eam vicini pallio diligenter contextam. Miratus est initio: sed mox, quia pluuium erat calum, charitate id vicini factum est interpretatus, vt qui voluerit, neglecta sua propria parte, socij frumentum contra imbres tueri. Vt ergo amor amorem, & benevolentia benevolentiam parit, beneficium voluit beneficio compensare. Et, hem, inquit, ita vicinus meus meis rebus cauet? ita prospicit? ita abijs arceret pluuiam per regulas stillantem? Non patiar hoc fieri, non sinam me beneficentia superari. reddam amoris vices. dixit, & cum dicto pallium arripuit, atque à suo aœrno ad vicini cumulum transtulit, vt eum contra cali injurias tegeret. Quod vbi fecit, abiit. Abijt etiam paulò post dies, & nocte calo inducta, ac tenebris sese intendentibus, tenebrio ad esse commodam cogitationibus suis horam ratus, ad granarium curiose obseratum accessit, illudque clauis Laconica furtim referauit. Ad locum prædæ postquam venit, tenebris imaginationem perturbantibus, oculorum vice, manibus palpare cœpit, donec ad pallij sui indicinam perueniret. Nihil ergo ambigens, se vicini frumentum tenere, saccum repleuit, & secum asportauit pallio tectum.

Senec. ep. 75. Quam vere dixit Seneca: *Nulli, etiam cui rapina cessit feliciter, gan- ad Lucilium. dium recte durauit in posterum.* Nam noctis læritia, diei facta est tristitia. Lux enim orta ostendit, Harpalum hunc, casto labore, non que vicini erant, sed sua rapuisse. Ita quidem diuina providentia voluit, vt sibi ipsi faceret, quod facere alteri cogitaret. Quod auidimus etiam maligni dæmonis arte aliquando factum, cum magicæ peritus alteri cultrum in manum præbens, simul & digi- rum suum, iussit eum audacter secare. Qui postquam secare pari- ter &

JIV

, 112

112

ter &

ter & dolorem sentire cœpit, intellexit, se non digitum magi, sed suum nasum tenere; & si perrexisset, non alteri, sed sibi vulnus inflicturn fuisse. Vult enim illi versipellis artifex nasum facere dum eum denasare.

CAPVT XLV.

Varijs S. Scriptura locis ostenditur, pœnam talionis fuisse indicatam, & inculcatam.

Sed satis fabulæ talionem ostenderunt, in malis inferendis, & referendis. Id ipsum etiam sacræ litteræ sapius docent. Dauid enim ait: *Lacum aperuit, & effodit eum; & incidit in foueam, quam fecit; & filius eius: Qui fodit foueam, incidet in eam, & qui voluit lapidem, reuertetur ad eum.* Item: *Qui fodit foueam, incidet in eam, & qui dissipat sepem, mordebit eum coluber.* Quin & in Ecclesiastico legimus: *Qui foueam fodit, incidet in eam, & qui statuit lapidem proximo suo, offendet in eo; & qui laqueum alijs ponit, peribit in illo.* Ac ibidem: *Qui in altum mittit lapidem, super caput eius cadet; & plaga dolosa dolosi diuidet vulnera.* His similitudinibus diuina Scriptura ostendit, dolos & insidias in eum recidere solitas, qui illas alijs fraudulentè struit. Primam similitudinem à fouea sumptam, quidam ita exponunt, vt dicant, eum, qui alteri foueam, id est, sepulchrum aperit, vt ipsum secretò peremptum condat; Dei prouidentia, sæpe ipsum in eam inferri. Quo pacto multi filij patris sui mortem optantes, tumulum, & epitaphium ei, ante tempus fecerunt; sed ipsi priùs mortui, ibidem humati sunt. Alij, magis appositè, aiunt Salomonem ducere similitudinem à venatoribus, qui foueas, seu scrobes faciunt in semitis ferarum: easque vel gramine, vel stramine contegunt complanantque, vt bestias illac transeuntes deludant, incautusque incedentes & incidentes comprehendant. Quid si à bellis sumpta sit similitudo, in quibus aliquoties suffossis cuniculis hostis hostem dum captat, ipse capitur; bestijs vel flammis, per eisdem cuniculos illi obuiam missis? vt eadem via qua exitum indacere vrbi parabat, exitium recurrat ad fossorem. Idem quod *fouea*, significat in Psalmo *lacus*, hoc est, cella subterranea, carcer, sepulchrum. Ita quisquis dolos, & insidias, & foueas, quisquis calumnias, cu-

I.
Psal 7. 16.
Prou 26. 27.
Ecclef. 10. 8.
Eccli. 27. 29.
Ibid. v. 28.

